

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ СТУДЕНТАМИ (УЧНЯМИ) З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Доповідач: канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки
Гладиш Марія Олександрівна

Теоретичні питання

Людина з особливими освітніми потребами (ООП) — це людина з порушеннями, внаслідок яких до неї потрібно застосовувати особливі освітні програми, відмінні від стандартних.

Інклюзія передбачає спеціальну організацію навчального процесу й надання підтримки учням та студентам з ООП в умовах звичайного навчального закладу. Головна передумова досягнення успіху – не лише середовище, а й *методика навчання*.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дитини (або дорослої людини) на освіту та права здобувати її за місцем проживання (або на території країни), що передбачає навчання дитини (дорослої людини) з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу (вузу).

Інклюзивний освітній заклад – це заклад освіти, який відкритий для навчання всіх людей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей.

Цей заклад забезпечує безбар'єрне фізичне середовище, адаптує навчальні програми та плани, методи й форми навчання, тим самим надаючи можливість усім учням або студентам успішно навчатись в тому числі і дітям, і молоді з особливими освітніми потребами; залучає батьків до співпраці; співпрацює з фахівцями з метою надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей та молоді.

Термін «*особа з вадами*» вживається до людей, яким встановлено відповідний медичний діагноз і в яких:

- спостерігаються фізичні або розумові порушення, які суттєво обмежують їхню життєдіяльність (наприклад, порушення зору, слуху, мови, опорно-рухового апарата, самообслуговування, здатності до навчання, роботи, тощо);
- вважається, що є такі порушення.

Термін «*фізичні або розумові порушення*» означає:

- Будь-які розлади чи анатомічні вади нервової, серцевосудинної, дихальної, репродуктивної, травної, сечостатевої, ендокринної, кров'яної і лімфатичної систем, опорно-рухового апарату, органів чуття, шкіри тощо;
- Будь-які розумові чи психологічні розлади, наприклад, затримка психічного розвитку, органічні порушення мозку, психічні хвороби, нездатність до навчання тощо.

Практичні питання

Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами – це особи з порушеннями психофізичного розвитку (порушення слуху, зору, мовлення, опорно-рухового апарату тощо), яким не протипоказане навчання за обраною спеціальністю (спеціалізацією) та які потребують створення спеціальних умов для навчання.

Формування умов для здобуття особою з особливими освітніми потребами якісної освіти спрямоване на:

- поширення доступу до якісної вищої освіти з використанням сучасних інформаційних технологій;
- реалізацію індивідуального підходу до процесу навчання відповідно до особливостей і можливостей кожного такого студента;
- розширення ресурсних можливостей університету (коледжу, технікуму) для підвищення якості навчання;
- формування у студентів університету позитивного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами.

Основними напрямками роботи в організації навчання осіб

з особливими освітніми потребами в університеті є:

- надання інформації про заклад освіти та умови навчання;
- забезпечення вільного доступу студентів з проблемами опорно-рухового апарату до інфраструктури університету (відповідно переобладнаних навчальних аудиторій та ін.);
- надання додаткових технічних засобів: комп'ютерні програми для слабозорих, системи підсилення звуку для слабочуючих, спеціальні меблі для осіб з вадами опорно-рухового апарату тощо;
- розроблення індивідуальних навчальних планів та аналіз їх виконання;
- застосування дистанційного навчання;
- використання освітнього контенту для розширення інформаційного, навчального простору та надання студентам додаткових методичних матеріалів;
- запровадження постійно діючих методичних семінарів для викладачів університету з методів навчання осіб з особливими освітніми потребами;
- моніторинг якості навчання осіб з особливими освітніми потребами;
- формування комплексного (технічного, організаційного, педагогічного, психологічного, соціального) супроводу осіб з особливими освітніми потребами.

Соціально-педагогічну адаптацію студентів з обмеженими можливостями (або з ООП) визначено як педагогічно організований цілісний процес накопичення ними досвіду діяльності, в результаті якого відбувається їх активне включення до безбар'єрного середовища, прийняття соціально-позитивних моделей і стратегій поведінки, розвиток їх компенсаторних можливостей, особистісного та професійного потенціалу.

Соціально-педагогічний супровід студентів з ООП являє собою складну систему соціалізуючих, психологічних та педагогічних заходів, що спрямовані на підвищення соціальної активності, розвиток самостійності, закріплення соціальної позиції особистості, формування системи цінностей та розвиток інтелекту молодій людині.

Супровід навчання студентів з особливими потребами здійснюється за такими напрямками:

- *технічний*
- *педагогічний*
- *психологічний*
- *медико-реабілітаційний*
- *фізкультурно-спортивний*
- *соціальний*
- *професійна адаптація*
- *реабілітація*

Супровід розпочинається з моменту звернення людини з особливими потребами до університету і охоплює процеси підготовки до вступу та навчання у ВНЗ і передбачає підтримку зв'язків з випускниками. Усі перелічені складові системи супроводу вступають в дію поступово і можуть доповнювати одна одну.

- **Технічний супровід** має компенсувати функціональні обмеження студентів і забезпечити принцип доступності до якісної вищої освіти всім студентам незалежно від виду нозології та ступеня важкості захворювання.

Технічний супровід здійснюється відділом спеціальних технологій навчання, фахівцями технічної служби та студентами.

- **Педагогічний супровід** навчання передбачає оптимізацію викладання навчального матеріалу студентам з інвалідністю у максимально сприйнятливій для них формі, впровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. Такий вид супроводу здійснюється фахівцями з методичної роботи. Цей блок повністю залежить від підготовленості викладачів до роботи в інтегрованій групі та від їхньої педагогічної майстерності.

- **Психологічний супровід** спрямований на з'ясування психологічних особливостей кожного студента з ООП, зміцнення та збереження його психологічного здоров'я, надання йому необхідної допомоги з адаптації в інтегроване освітнє середовище, сприяння особистісному розвитку. Супровід здійснюється службою психологічної допомоги та залученими фахівцями.
- **Медико-реабілітаційний супровід** – це комплекс заходів, спрямованих на підтримку, збереження та відновлення фізичного здоров'я студентів. Його складовими є невідкладна медична допомога, консультативно-профілактична та реабілітаційно-відновлювальна підтримка. Здійснюється супровід персоналом медичних кабінетів, фахівцями з фізичної реабілітації.
- **Соціальний супровід** навчання включає заходи, спрямовані на забезпечення соціалізації студентів з ООП, зокрема їх соціально-побутової, соціально-культурної та соціально-трудової адаптації. Основною функцією цього блоку є подолання соціальної ізоляції молоді з інвалідністю, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення до всіх сфер суспільного життя. Соціальний супровід здійснюється волонтерами та залученими фахівцями.

- **Фізкультурно-спортивний супровід** заохочує студентів з ООП до активних занять фізичною культурою та окремим видами спорту, участі у змаганнях різного рівня та параолімпійському русі, зміцнює мотивацію до здорового способу життя, передбачає поліпшення психофізичного стану студентів і підвищення їх інтелектуальної працездатності. Супровід здійснюється викладачами кафедри фізичного виховання та фахівцями спортивного клубу.
- **Професійна адаптація та реабілітація** студентів з особливими освітніми потребами може здійснюватися шляхом надання їм робітничої спеціальності в межах фахової підготовки, залучення до роботи у студентських навчально-науково-виробничих підрозділах, студентському науковому товаристві, наукових гуртках, проходження виробничої практики, навчання студентів у центрі розвитку кар'єри та підприємництва, надання таким студентам допомоги у працевлаштуванні. Цей супровід здійснює кафедра, відділ працевлаштування, відділ виховної роботи.

Дякую за увагу!